

SOFIE-SAKEN

Nyhetene

Prosjektnavn: Sofie-saken

Redaksjon: TV 2 Nyhetene

Journalister:

Kenneth Fossheim: kenneth.fossheim@tv2.no – 452 33 034

Elin Sørsdahl: elin.sorsdahl@tv2.no – 950 56 067

Mads Fremstad: madsdahlby.fremstad@tv2.no 902 33 059

Reportasjeleder: Niklas Lysvåg

Takk til: Gerhard Helskog, Karianne Solbrække, Kaja Kirkerud og Erlend Skevik, Tommy Storhaug og Tom Rune Orset.

Publisert: 20.02.2019 – 30.12.2019.

Saker:

Sofies historie

<https://www.tv2.no/spesialer/longread/sofie-27-danset-med-trond-giske-dette-er-hennes-historie>

VG-redaktør Gard Steiro: - Jeg er oppriktig lei meg

<https://www.tv2.no/nyheter/10493353/?>

Trond Giske: - Journalistikken er drevet av tette bånd mellom journalister og kilder

<https://www.tv2.no/nyheter/10491144/?>

Vraket Giske til verv - nå hyller han Sofie: – Veldig glad for at hun har tatt avstand fra VG-saken <https://www.tv2.no/nyheter/10493586/?>

Lederen av valgkomiteen: «Giske-saker» ble lekket til VG før Ap-ledelsen ble varslet <https://www.tv2.no/nyheter/10496506/?>

Fortvilet Sofie ba VG fjerne sitat – fem dager senere sto avisen på sitt

<https://www.tv2.no/nyheter/10498728/?>

Steiro blir værende - Skarvøy tar permisjon

<https://www.tv2.no/nyheter/10508784/?>

VG-sjefen snakket med Sofie i 17 minutter – fortalte ingenting til egen redaktør før hun ble sendt for å bli grillert på NRK <https://www.tv2.no/nyheter/10509864/?>

Skarvøys kuvending: 4. mars: «Vi hadde alt på plass» 18 mars: «Jeg har mislyktes»

<https://www.tv2.no/nyheter/10509876/?>

VG-redaktør kritiserer Skarvøy: – Vi tror på Sofie

<https://www.tv2.no/nyheter/10511439/?>

Sofie slår tilbake mot Skarvøy: – Han sier indirekte at jeg lyver

<https://www.tv2.no/nyheter/10512084/?>

Sofie (27) melder VG inn til PFU

<https://www.tv2.no/nyheter/10591791/?>

Steiro blir værende - Skarvøy tar permisjon

<https://www.tv2.no/a/10508784/>

VG felt i PFU

<https://www.tv2.no/a/10807375/>

VG og Sofie inngår forlik

<https://www.tv2.no/a/10966061/>

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Overordnet tidslinje	6
Opptakten til saken	6
Pressens rolle under #metoo	7
Et rettstomt rom?	7
Forvirring rundt et sitat	8
Første møte med Sofie	8
Journalisten blir inhabil	9
Metode – slik jobbet vi	10
Sammensetning.....	10
Intervjuet som metode	11
Undersøke bakgrunn	11
Sjekk korrespondanse.....	11
Å gjøre en utrygg kilde trygg	12
Systematisk tidslinje	12
Transparens i konfrontasjon	13
Avdekke at redaktøren var tett på	13
Anropsloggen	14
Konsekvenser	16

Sammendrag

Det er pressens oppgave å beskytte enkeltmennesker mot overgrep fra de mektige. Men hva skjer når maktovergrepet begås av pressen selv?

Det står i Vær Varsom-plakaten at pressen har en plikt til å sette et kritisk søkelys på medienes rolle, men i SKUP sin historie er det få, om noen, eksempler på opprullinger av en omfattende presseskandale.

I denne rapporten vil ikke juryen finne noen ekstraordinær metode, utover den tradisjonelle og viktigste metodikken av alle; nemlig å oppsøke kilden, vinne tillit, sjekke fakta, og våge å utfordre det som hadde etablert seg som en vedtatt sannhet. Dette arbeidet har ført til et paradigmeskifte i norsk presse. Sakene om Sofie har fått og vil få store og varige konsekvenser for norske journalister.

Bakgrunnen for vårt arbeid var en stigende uro over mangelen på rettsikkerhet under #metoo-kampanjen. Sjansen vår til å gå inn i dette kom med en seks sekunder kort video som viser to mennesker som danser på en bar i Oslo-natten.

Alle involverte parter var enige om at det hele var gøy og helt uskyldig, men i VG ble episoden fremstilt annerledes. Mannen var stortingsrepresentant Trond Giske fra Arbeiderpartiet, som i over et år hadde blitt anklaget for å ha oppført seg upassende overfor kvinner. Han hadde innrømmet feil, men følte seg som fritt vilt i norsk presse.

Kvinnen i videoen var Sofie Bakkemyr, en 27 år gammel helsesekretær som var ute med venner og feiret bursdagen sin. Etter at videoen ble spredd mot hennes vilje, følte hun seg fullstendig overkjørt og misbrukt av VG. Hun insisterte både muntlig og skriftlig på at dansen var hennes påfunn og at alt var ren moro. VG og deres reporter, Lars Joakim Skarvøy, ga en motsatt fremstilling av hva Sofie følte. I varselet som VG gjenga ble det påstått at en åpenbart beruset Giske hadde befølt Sofie. VG siterte Sofie på at det ble «litt mye» og hun måtte dra fra utestedet. Også TV 2 formidlet VGs versjon denne kvelden.

At NRK samme kveld siterte Sofie korrekt, druknet fullstendig. Den stormen VGs oppslag hadde skapt fikk umiddelbart politiske konsekvenser. Giske måtte dagen etter trekke sitt kandidatur til arbeidsutvalget i Trøndelag. Valgkomiteen vraket ham til alle styreverv. Året før hadde Giske trukket seg som nestleder i partiet.

Men aller mest alvorlig var at en helt vanlig kvinne satt redd og maktesløs tilbake og følte seg overkjørt av VG. Pressens rolle i #metoo-bevegelsen skulle være å avsløre trakassering av kvinner. Nå følte Sofie at det var avisen som hadde misbrukt henne, forfalsket et sitat og lagt ord i munnen hennes. I flere uker nektet VG å rette opp feil. Først etter at TV 2 hadde bragt Sofies historie, ga styreformannen i VG ordre om en åpen gransking. Da ble også oppslaget rettet.

Sakene om Sofie har fått store konsekvenser. Dansen på Bar Vulkan og etterspillet den fikk vil, ifølge Norsk Presseforbund, bidra til å endre norsk journalistikk for alltid. Ingen andre «uprofesjonelle» kilder, som hun er blitt kalt, har gjort mer for å profesjonalisere den norske mediebransjen i 2019, skrev Kampanje i desember.

Kildeutvalget, som ble nedsatt etter Sofie-saken, har foreslått å endre følgende punkter i Vær Varsom-plakaten: 3.1, 3.3, 3.6, 3.7, 3.8 og 3.9.

Det handler blant annet om tydeliggjøring av premissene i en intervjusituasjon, hvordan man behandler urutinerte kilder og hvordan man benytter seg av anonyme kilder.

Overordnet tidslinje i saken:

- Lørdag 16. Februar danset Trond Giske og Sofie på Bar Vulkan.
- 18. Februar kunngjør Giske sitt kandidatur til nestledervervet i Trøndelag Arbeiderparti. To dager senere ble han enstemmig innstilt som fylkesstyremedlem og medlem av arbeidsutvalget.
- 21. Februar publiserte VG en sak om dansevideoen. Bakgrunnen er at det har kommet et varsel fra Knut Sandli, en tillitsvalgt i Fagforbundet. Sofie var på dette tidspunktet medlem i forbundet. VG gjengir sitatet «Vi danset og hadde det hyggelig, så ble det litt mye».
- Dagen etter trakk Giske sitt kandidatur i arbeidsutvalget og valgkomiteen vraket ham fra alle verv.
- Fra 20. Mars og i tiden fremover publiserte TV 2 flere saker om hvordan VG hadde opptrådt overfor Sofie.

Opptakten til saken

I Dagens Næringsliv hadde to sentrale journalister en teori om at Trond Giske kunne være «Norges Weinstein» ([Skup, s 4, avsnitt 3](#)). Avisen valgte å identifisere Giske med navn og bilde 13. desember i 2017. De skrev at Arbeiderparti-ledelsen hadde mottatt flere varsler om Trond Giskes oppførsel.

VG kom dagen etter med en artikkel signert journalist Lars Joakim Skarvøy med flere. Den handlet om at Giske hadde sendt en SMS til en ung kvinne og spurt om retningen til en fest. Hun som fikk spørsmålet fra Giske syntes [SMSen var «uproblematisk» og «ingen sak»](#). Hun mente at VG invaderte hennes privatliv og at de fordreide saken.

Dekningen førte til en mediestorm mot Trond Giske. Han figurerte med navn og bilde i flere medier i mange uker, uten at journalistene, seerne og leserne fikk vite konkret hva Giske var anklaget for. Giske beklaget sin oppførsel på Dagsrevyen og i TV 2 Nyhetene, men heller ikke han var konkret om hva han var anklaget for. Det ble

senere konkludert med at Giske hadde brutt partiets retningslinjer om seksuell trakassering.

Pressens rolle under #metoo

Her kan det være verdt å stoppe opp ved pressens rutiner ved identifisering. Det er relevant å trekke paralleller til kriminaljournalistikken. Et varsel kan sammenlignes med en politianmeldelse. Alle kan levere inn en anmeldelse, som så etterforskes og hvor begge parter avhøres og kommer med sin versjon. Eller det kan sammenlignes med et tips, som sendes til en redaksjon, der journalistene undersøker og lar den som utsettes for beskyldninger får kontradiksjon – eller samtidig imøtegåelse.

I Giske-sakene identifiserte pressen en person som var anklaget for å ha opptrådt upassende, før sakene var undersøkt forsvarlig og begge parter hørt. Pressen er i prinsippet svært tilbakeholden med å identifisere noen på grunnlag av en politianmeldelse. Det er uhørt å identifisere uten å være helt sikre på grunnlaget for anmeldelsen. Normalt ville vi ikke omtalt anmeldelsen fordi vi, i de aller fleste saker, hadde ventet til det ble tatt ut en siktelse. Spørsmålet om identifisering ville trolig ikke oppstått før senere i prosessen.

Et rettstomt rom?

Mens mediene skrev hundrevis av saker i julen i 2017 og på nyåret i 2018, økte presset mot Trond Giske. Samtidig var det i liten grad et klima for å gå inn i varslene og behandle disse journalistisk. Flere steder, ikke minst i Arbeiderpartiet, ble det etablert og tydelig uttalt at man måtte tro på varslene, og at kvinnene eide sine egne historier. I den grad den som ble anklaget offentlig forsøkte å svare, ble det hevdet at vedkommende angrep varslene. Vi vil hevde at tilsvarsretten ikke var reell da det stormet som mest.

TV 2 mente vi at det oppsto noe som kunne kalles et rettstomt rom. Et rom der varslere fikk lov til å ytre seg anonymt, mens anklagede part måtte være taus.

«Vårt lille land»-redaksjonen i TV 2 ville snakke med Trond Giske og Haddy Njie om situasjonen. De fikk kontakt høsten 2018.

De var frustrerte. Giske var først motvillig til å la seg intervju, men han snudde julen 2018. Giske stilte ingen betingelser. Han hadde ingen krav, og han forsto at spørsmålene ville bli kritiske.

På nyåret 2019 gikk TV 2s Vårt Lille Land-redaksjon i gang med å lage en dokumentar om Giske og Njie. Mens dette arbeidet pågikk, dro Trond Giske på Bar Vulkan. Han lot seg filme med Sofie Bakkemyr. Videoen av dansen ble spredt mot Sofies vilje.

Forvirring rundt et sitat

Det resulterte i et varsel fra en tillitsvalgt i Fagforbundet, som ble omtalt av VG. Sofie selv ble ikke kontaktet før varselet fra den tillitsvalgte i Fagforbundet ble sendt inn til Arbeiderpartiet, men hun ble sitert på følgende i VG-saken: «Vi danset og hadde det hyggelig, så ble det litt mye, så jeg og venninnen min dro derfra».

Det etterlatte inntrykket var at en beruset Trond Giske hadde befølt en ung kvinne på byen i Oslo. Det fremsto som så ille at hun dro derfra, ifølge VG. Det fantes et videobevis. Oppslaget var knusende for Giske.

Men det var noe som skurret. Noen timer etter saken til VG, publiserte NRK en sak som korrigerer inntrykket. Til kanalen sa Sofie at «det ser verre ut enn det var», men det ble ikke rettet sterk kritikk mot VG.

TV 2-journalist Gerhard Helskog, som jobbet med dokumentaren, tok kontakt med Sofie. Det ville være umulig å lage en dokumentar om Trond Giske uten å få klarhet i hva som skjedde på Bar Vulkan. Sofie var tydelig skeptisk til journalister. Men etter noen dager sa Sofie ja til et møte. Hun tok med seg venninnen Maiken. Det var hun som filmet dansevideoen.

Første møte med Sofie

Helskog ville vite hvordan fremstillingen kunne bli så forskjellig i VG og NRK. Sofie fortalte at en venninne i Fagforbundet hadde delt videoen mot hennes vilje. I løpet av kort tid opplever Sofie at situasjonen kom ut av kontroll. Kvinnen som anklages for å ha spredt filmen har aldri besvart TV 2s henvendelser.

Etter kort tid tok Lars Joakim Skarvøy i VG kontakt, forteller Sofie. Han forklarte litt om politikk og mye om Giske, og litt om #metoo. Skarvøy sier at han har sett filmen, men at han gjerne vil se filmen med egne øyne. Han spør om hun kan vise han filmen. Hun vil ikke sende den til han, men sier at alt er «veldig uskyldig», og «bare gøy». For å overbevise Skarvøy går Sofie med på å møte han og vise filmen. For å forsikre seg om at han ikke tar noen kopi insisterer Sofie på å holde sin egen telefon, mens Skarvøy ser videoen på telefonen hennes.

De to møttes på McDonald's på Grünerløkka den 20. Februar. Da fortalte Skarvøy at det var blitt sendt inn en bekymringsmelding fra Fagforbundet. Han leser opp bekymringsmeldingen som blant annet hevder at «Giske var på vei til å beføle en ung kvinne». Sofie forteller at hun spontant svarer: «Herregud. Dette stemmer jo ikke». Ifølge Sofie gjør Skarvøy det klart at VG ønsker å trykke saken uansett og at det vil «være rart om ikke hun kommenterer ettersom hun er med i videoen».

Sofie føler seg presset og skal ha sagt at «hvis du absolutt skal ha et sitat, så må det være at «alt var uskyldig». Da skal Skarvøy ha begynt å kommentere videoen og sagt ting som at «du trekker deg litt unna». (Det er Giske som trekker seg unna) Sofie

forsøker å forklare at «det var en naturlig avslutning på dansen. Vi var ferdige, det var ikke noe å forklare». Skarvøy fremholder at Giske holder på Sofies hoft. Sofie sier det var helt uproblematisk. Sofie forteller hvordan hun i løpet av samtalen føler seg mer og mer maktesløs i møtet med Skarvøy. Hun føler at han vrir og vrenger på alt hun sier.

«Han la ord i munnen på meg» forteller Sofie.

«Hva da?»

«Sånn som dette med at – «så ble det litt mye». Jeg sa ikke det. Det var noe som Lars Joakim skrev. Han sa jeg måtte kommentere hvorfor jeg trakk meg unna».

«Prøvde du å fjerne den setningen om at det ble litt mye?»

«Ja. Jeg ville at han isteden skulle skrive at det var uskyldig og morsomt, men han ville ikke».

Etter møtet, når Sofie føler at hun har mistet kontrollen, sender hun en melding til Skarvøy og forklarer at hun opplever at saken er i ferd med å bli blåst ut av proposjoner. Sofie sier at hun ikke ønsker å gi noen kommentar.

Dagen derpå ringer Skarvøy til Sofie og leser opp hele artikkelen som skal publiseres. Saken mangler Sofies utsagn om at «det bare var uskyldig», men inneholder «så ble det litt mye»-sitatet som Sofie mener er falskt. Til tross for muntlige og skriftlige protester velger VG å publisere saken med det omstridte sitatet.

Journalisten blir inhabil

Helskog, som er gift med en VG-redaktør, hadde havnet i en umulig situasjon. Han skrev et notat som han leverte til nyhetsledelsen i TV 2. Helskog holdt kontakt med Sofie i noen dager etter møtet og satt opp et møte mellom Sofie og to journalister i nyhetsavdelingen. Helskog erklærte seg inhabil, og ble stengt ute fra alt videre arbeid med «Sofie-saken».

Lars Joakim Skarvøy har beklaget at han presset Sofie, at han ikke ivaretok henne på en god måte, men hevder han har sitert henne riktig. Han mener at Sofie fortalte en annen versjon til han enn til NRK og TV 2. Han mener at Sofie forklarte ham flere ganger at Giske hadde vært litt ubehagelig.

BEKYMRET: Nestleder Knut Sandli i Fagforb... VIS MER ▾

Tillitsvalgt sendte ny bekymringsmelding om Trond Giske

Samme dag som tidligere Ap-nestleder Trond Giske (52) ble innstilt til et nytt toppverv i Trøndelag Ap og plass i Aps mektige landsstyre, mottok partisekretær Kjersti Stenseng en bekymringsmelding om Trond Giskes oppførsel overfor en ung kvinne.

Faksimile: VG, 21. Februar 2019

Metode – slik jobbet vi

Sammensetning

Da nyhetsavdelingen overtok Sofie som kilde, hadde vi en oppsiktsvekkende sak, men det gjensto mye før publisering. Det første nyhetsledelsen gjorde var å sette sammen to journalister med ulik bakgrunn: En ung mann og en voksen kvinne. En med bakgrunn fra kriminaljournalistikk, den andre med politisk bakgrunn som også

har jobbet mye med varslings saker tidligere. Tanken bak dette var å ha journalister med bred bakgrunn på saken. Det var også et poeng at ingen av reporterne hadde tette bindinger til ansatte i VG. Helt frem til dagen vi publiserte saken, var det ytterst få personer i TV 2 som var kjent med prosjektet.

Intervjuet som metode

Sofie takket ja til å stille opp i et flere timer langt intervju med TV 2. Under intervjuet var det sentralt for oss å få svar på helt grunnleggende spørsmål: Hva var hennes opplevelse av dansen med Trond Giske? Hvem dro først hjem fra Bar Vulkan? Hvordan forløp møtet med VG? Hva sa hun egentlig til journalisten? Kunne det finnes lydopptak av samtalen? Hvordan var perioden fra VG-intervjuet og frem mot publiseringen av deres sak? Hvordan agerte hun og VG etter publisering? Hvem visste hva? Var sjefredaktør Gard Steiro involvert på noe vis? Vi ønsket så mange detaljer som mulig for å kunne kontrollere at Sofie snakket sant. Vi brukte også mye tid på å avdekke hva som var motivasjonen hennes for å stille opp i dette intervjuet.

Vi lurte også på om VG, som på dette tidspunktet hadde vært i kontakt med Sofie, mente at de hadde gjort en tilfredsstillende jobb i dansevideo-saken. Hvorfor hadde de ellers ikke tatt grep og beklaget saken?

Undersøke bakgrunn

Vi hadde ingen grunn til å tro at hun løy, eller til å frykte at det var andre ting som etter publisering kunne bidra til å ta fokuset vekk fra det saken handlet om: Sofies opplevelse av møtet med VG. Likevel brukte vi mye tid på å undersøke og kartlegge Sofie Bakkemyr og hennes bakgrunn.

Det handlet om en gjennomgang av historikken hennes på sosiale medier, kartlegging av politisk ståsted, og vi sjekket om hun hadde straffehistorikk.

Alle metodene er åpne og tilgjengelige, og vi var åpne med Sofie om at vi gjorde dette. I tillegg til å snakke med Sofie selv, kontaktet vi andre personer som var på Bar Vulkan den aktuelle natten. Uavhengig av hverandre ba vi disse om å fortelle hva de så og hvordan de opplevde Trond Giskes oppførsel.

Fagforbundet fikk også en sentral rolle i saken, ettersom bekymringsmeldingen ble sendt fra en Fagforbundet, hvor Sofie også er medlem. Derfor snakket vi med flere personer i forbundet for å forstå bakgrunnen for bekymringsmeldingen og hvordan videoen ble spredd.

Sjekke korrespondanse

Vi ba også Sofie og hennes venninne Maiken om å utlevere all korrespondanse de hadde hatt med VG-journalist Lars Joakim Skarvøy. Da vi fikk dette kunne vi lage en detaljert tidslinje som ga en oversikt over hva som skjedde, fra VG tok kontakt første gang og frem til saken deres ble publisert. All SMS-korrespondanse ble publisert i den

første saken vi skrev. Vi dokumenterte alt vi kunne dokumentere, men det var også ting vi ikke kunne faktasjekke fullt ut: Hva sa egentlig Sofie da hun møtte Lars Joakim Skarvøy før VG publiserte sin sak? Vi havnet i en situasjon der vi ikke kunne bevise fullt ut at «så ble det litt mye» -sitatet var oppdiktet. Vi kunne heller ikke dokumentere alt som var blitt sagt i telefonsamtaler mellom Sofie og personer i VG.

Korrespondansen mellom VG og Sofie viste imidlertid entydig at hun hadde protestert og at hun hadde forsøkt å trekke seg fra saken. Det var nok for oss til at vi besluttet å lage saken.

Å gjøre en utrygg kilde trygg

Det gikk flere dager fra vi gjorde intervjuet med Sofie til vi publiserte saken. En helt sentral oppgave for oss i denne perioden var å holde tett kontakt med Sofie for å gjøre henne trygg. Hun var redd for journalister etter møtet med Skarvøy og VG.

Det menneskelige aspektet ble viktig. Avtalen var at hun alltid kunne ringe til den journalisten i redaksjonen som var satt til å følge henne opp. Hun fikk anledning til å trekke seg når som helst. Vi sørget for at hun fikk informasjon når det skjedde viktig utvikling i saken. Vi ønsket ikke at hun skulle oppleve nok et tap av kontroll i møte med journalister. Før publisering av den første saken lot vi Sofie se TV-saken og lese gjennom nettmanuset. Det er en balansegang mellom å gi en kilde innsyn i arbeidet vårt, og samtidig være tydelig på at det er vi som tar beslutningene. Dette er en etisk utfordring, men vi mener at vi løste det på en god måte.

Resultatet ble at hun i månedene etter vår publisering kun snakket med TV 2. Vi inngikk ingen avtaler som sa at hun ikke kunne la seg intervjuet av andre. Dette valgte Sofie selv.

Systematisk tidslinje

Vi forsøkte å danne oss et bilde av hva som skjedde internt i VG før og etter at de publiserte saken sin den 21. februar. Det vi gjorde var å samle alle uttalelsene til VG i forbindelse med saken.

Noen timer etter VGs publisering av den omstridte saken den 21. februar kom NRK med en sak der de hadde sitert Sofie anonymt på at «Videoen ser verre ut enn det var. Det var ikke noe mer enn en dans». Hun forklarte at det hadde vært en hyggelig tone og at alt var uproblematisk.

Saken inneholdt ingen kritikk av VG. Sjefredaktør Gard Steiro sto på sitt og forklarte at kvinnen var korrekt sitert. Han sa at Sofie hadde fått saken lest opp i sin helhet før publisering, og at hun ikke hadde noen innvendinger.

25. Februar hadde Steiro imidlertid et behov for å korrigere inntrykket overfor Medier24 som lurte på hvorfor VGs sak manglet vesentlig informasjon.

– Det skyldes flere omstendigheter. VG burde allerede i første artikkel hatt mer informasjon, men da NRK kom med sin sak, siterte VG grundig. Dette var ikke informasjon vi ville holde tilbake, sa Steiro.

Tirsdag 26. februar var saken tema i «Debatten» på NRK. Da sa politisk redaktør i VG, Hanne Skartveit, følgende:

– Vår sak, slik den var, skulle ikke vært på trykk den dagen. Det er redaktøren som avgjør når den er ferdig nok. Vi bommet, sa hun.

Programleder Fredrik Solvang var imidlertid ikke helt fornøyd med presisjonen i svaret. Han ville vite mer om hva Skartveit mente med at VG «bommet».

– Vi ga ikke det fulle bildet av saken. Senere på kvelden kom heldigvis NRK med flere opplysninger som brettet ut, og som ga et annet inntrykk enn det vi gjorde, svarer Skartveit.

Hun fremholdt at VG hadde sitert Sofie riktig, selv om VGs ledelse på dette tidspunktet hadde informasjon om at Sofie opplevde fremstillingen som gal. Det viste seg at Gard Steiro ikke hadde gitt sin egen politiske redaktør all informasjon før han sendte henne i debatt for å forsvare avisen.

Transparens i konfrontasjonen

Vi valgte å skrive ut hele Sofies historie i tekstform slik vi ønsket å publisere den. I teksten forsøkte vi å fortelle historien lag for lag. Da vi hadde sjekket alt vi kunne sjekke, ringte vi til Gard Steiro som allerede hadde nyss om hva vi jobbet med.

Vi møtte sjefredaktøren fysisk og ga ham mulighet til å lese gjennom hele historien før han stilte til intervju. På dette tidspunktet holdt vi muligheten åpen for at saken måtte nedskaleres betraktelig. Det kunne tenkes at journalist Skarvøy kunne dokumentere at Sofie sa det hun ble sitert på.

Gard Steiro gjorde imidlertid ingen forsøk på å ta til motmæle. Han beklaget VGs håndtering av saken. I de påfølgende dagene satt VGs ledelse i krisemøter.

Avdekke at redaktøren var tett på

Det var en opplysning som «hang i luften» da vi publiserte den første saken om Sofies historie: Hvor mye informasjon hadde Gard Steiro om Sofies opplevelse av møtet med VG? Og hvor tidlig var han i besittelse av denne informasjonen?

Sofie hevdet at hun hadde hatt en lengre samtale med Gard Steiro kort tid etter publisering av saken, som inneholdt sitatet som Sofie mente var galt. Steiro erkjente

at han hadde pratet med Sofie, men det var uklart for oss hvor omfattende denne samtalen var. Sagt på en annen måte: Det ville være oppsiktsvekkende om vi kunne bevise at Steiro og Sofie hadde en lang samtale kort tid etter publisering.

Telenor lagrer alle inn- og utgående samtaler i tre måneder. For å få fatt i Sofies anropslogg måtte vi be henne om å søke innsyn hos Telenor. Etter noen dager fikk Sofie tilsendt et mange sider langt dokument. Telefonloggen avdekket at Gard Steiro ringte til Sofie etter at VG publiserte sin sak, og etter at NRK kom med en artikkel som bidro til å så tvil om saken til VG. Loggen viste at samtalen varte i 16 minutter og 56 minutter. En venn av Sofie filmet deler av samtalen hun hadde med Steiro.

TV 2 publiserte videosnutten der man hører hun si: «Jeg skjønner det, men jeg har forklart alt i tekstmeldingen. Jeg er så lei av disse telefonsamtalene». Hun refererte til en SMS der hun forklarer at hun forsøkte å legge lokk på saken, at hun ba journalisten fjerne sitatet, og at hun til slutt fikk nok av ikke å bli hørt. Sofies venn, han som filmet snutten og som var til stede i rommet da hun snakket med Steiro, uttalte at Sofie var helt tydelig da hun snakket med VGs sjefredaktør.

Med denne dokumentasjonen kunne vi med sikkerhet slå fast at Gard Steiro var tett på, at han tidlig ble forelagt Sofies opplevelse av situasjonen, og at han ble løpende orientert om utviklingen i saken etter publisering. Til tross for dette brukte VG 28 dager på å fjerne sitatet fra den opprinnelige saken.

Om hvorfor det tok så lang tid før VG agerte, til tross for at Steiro snakket med Sofie i nesten 17 minutter den samme kvelden som saken deres ble publisert, svarte Steiro følgende til TV 2:

– Vi var i en situasjon der vi ikke forstod hva som hadde gått galt og det tok flere dager. Da begynte vi å gå gjennom ting. Det kunne kanskje gått fortere, men det var tiden vi trengte for å finne ut at vi hadde gitt et feil inntrykk og at vi måtte beklage. Alvoret gikk gradvis opp for oss.

Utskrift fra Telenor

Sofies inn- og utgående samtaler med Lars Joakim Skarvøy, sjefredaktør Gard Steiro og nyhetsredaktør Tora Bakke Håndlykken. Loggen viser om samtalen var inn- eller utgående fra Sofies telefon, hvilken dato samtalen fant sted, hva klokken var oppringet skjedde og hvor lenge samtalen varte.

Inngående anrop fra Gard Steiro:

21.02.19 kl 23:18:34 – 16 min 56 sek

22.02.19 kl 10:19:09- 2 sek

22.02.19 kl 11:09:17 03 min 26 sek

22.02.19 kl 13:24:59 03 sek – mobilsvar

22.02.19 kl 13:25:49 02 sek – mobilsvar

Metoderapport, Sofie-saken, TV 2

22.02.19 kl 13:29:51 04 sek – mobilsvar

22.02.19 kl 13:31 :08 02 sek –mobilsvar

Utgående anrop fra Gard Steiro (Sofie forsøker å ringe Gard):

22.02.19 kl 10:51:37 03 sek

Inngående anrop fra Tora Bakke Håndlykken:

25.02.19 kl 08:55:37 02 sek – mobilsvar

26.02.19 kl 09:44:20 04 sek – mobilsvar

27.02.19 kl 15:25:17 03 sek – mobilsvar

28.02.19 kl 12:22:26 03 sek – mobilsvar

14.03.19 kl 14:13:15 03 sek –mobilsvar

18.03.19 kl 21:47:39 03 sek – mobilsvar

Utgående anrop fra Tora Bakke Håndlykken (Sofie prøver å ringe Håndlykken):

28.02.19 kl 13:16:52 29 min 57 sek

18.03.19 kl 21:48:24 14 min 33 sek

Inngående anrop fra Lars Joakim Skarvøy:

20.02.19 19:00:08 12 min 16 sek

21.02.19 kl 12:06:36 07 sek- mobilsvar

21.02.19 kl 12:08:08 05 sek – mobilsvar

21.02.19 kl 17:58:42 02 sek – mobilsvar

21.02.19 kl 18:00:14 07 sek – mobilsvar

21.02.19 kl 19:26:42 08 min 17 sek

21.02.19 kl 21:50:28 03 sek – mobilsvar

21.02.19 kl 21:50:39 03 sek – mobilsvar

21.02.19 kl 21:50:39 01 sek

21.02.19 kl 22:45:46 03 sek - mobilsvar

21.02.19 kl 22:46:13 02 sek – mobilsvar

Utgående anrop fra Lars Joakim Skarvøy (Sofie som ringer til Skarvøy):

22.01.19 kl 12:47:58 07 min 16 sek

22.01.19 kl 18:27:31 08 min 7 sek

Konsekvenser

Ifølge Elin Floberghagen, generalsekretær i Norsk Presseforbund, er Sofie-saken den viktigste for norsk presse på lang tid. Hun mener at den vil endre måten journalister møter kilder på i fremtiden. Konsekvensene av Sofies historie er mange.

- Journalist Lars Joakim Skarvøy, som møtte Sofie forut for publiseringen av sitatet, ble først innvilget permisjon i seks måneder. I september ble det kjent at han slutter i VG.
- Skarvøys makker i politisk avdeling og medforfatter i boka «Alle skal ned», Marie Melgård, ble satt til å gjøre nye oppgaver i utenriksavdelingen. Hun har i dag sluttet i avisen.
- I etterkant av TV 2s saker om Sofie falt VGs omdømme markant, viste Kantar TNS omdømmemåling i mai i fjor. VG falt 11 poeng på barometeret og scoret 13 av 100 mulige poeng i undersøkelsen. Kun to selskaper hadde dårligere omdømme enn VG i målingen.
- VGs styreformann beordret en større granskning av dansevideo-saken. Det ble besluttet at denne skulle være offentlig.
- I slutten av mars la VG frem en rapport der de selv hadde evaluert sin egen dekning av dansevideo-saken. «Vår vurdering er at det tok altfor lang tid både før det fulle bildet gikk opp for VGs ledelse, og frem til en full beklagelse ble gitt. En raskere håndtering ville vært viktig både for Sofie og for Trond Giske», heter det i rapporten. VG skriver samtidig: «Vi finner imidlertid ikke grunnlag for å konkludere med at VGs reporter bevisst har fabrikkert et utsagn fra Sofies side. Kontakten mellom journalisten og Sofie bærer nærmest preg av at hun gir opp å formidle den versjonen hun ønsker å stå inne for, noe som er alvorlig nok i seg selv og understøtter at hun har følt seg presset».
- VG har også etablert en kildemanual på 25 sider der de veileder journalistene i hvordan de skal opptre overfor kilder.
- Sofie klaget VGs dekning av dansevideo-saken inn for Pressens Faglige Utvalg. I PFU ble VG felt for fem brudd på Vær Varsom-plakaten. Dette gjaldt punktene 3.2, 3.3, 3.7, 3.9 og 4.13. VGs granskningsrapport ble også felt i for brudd på Vær Varsom-plakaten.
- Sofie var beredt på å stevne VG for retten, men i november ble det kjent at partene har inngått et forlik. Det er ikke kjent hvor mye VG betalte Sofie.
- To tillitsvalgte i Fagforbundet trakk seg fra sine verv i kjølvannet av saken.

Den største og mest varige konsekvensen av Sofie-saken vil imidlertid neppe være det overnevnte. Etter dansevideo-saken opprettet Norsk Presseforbund et kildeutvalg. Deres mandat var å utarbeide en rapport om medienes kildebruk. De ble bedt om å se særlig på følgende:

- Medienes omgang med ulike typer kilder.
- Bruk av anonyme kilder og utfordringer med dette.
- Sitatpraksis og sitatregler.

- Premisser i kontakten med kilder og intervjuobjektet.
- Kildevern og upublisert materiale.

I fjor høst kom utvalget med sin rapport som fikk navnet «Sa hun virkelig det?». De foreslår å endre følgende punkter i Vær Varsom-plakaten: 3.1, 3.3, 3.6, 3.7, 3.8 og 3.9.

Det handler blant annet om tydeliggjøring av premissene i en intervjusituasjon, hvordan man behandler urutinerte kilder og hvordan man benytter seg av anonyme kilder.

Dersom disse endringene blir gjennomført vil det innebære en varig endring av norsk presse og måten vi jobber på i overskuelig fremtid.